

Přemysl Houda /
Břetislav Tureček
**SVĚT JE SLOŽITĚJŠÍ,
NEŽ SE ZDÁ**

Vyšehrad ROZHOVORY

Svět je složitější, než se zdá

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Břetislav Tureček / Přemysl Houda
Svět je složitější, než se zdá – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Přemysl Houda / Břetislav Tureček

SVĚT JE SLOŽITĚJŠÍ, NEŽ SE ZDÁ

Přemysl Houda /
Břetislav Tureček
**SVĚT JE SLOŽITĚJŠÍ,
NEŽ SE ZDÁ**

Vyšehrad

Chcete, aby příběh této skvělé knihy pokračoval i potom, co ji dočtete? Tak ji pusťte dál do světa!
Vše potřebné se dozvíte na www.restorio.cz.

Albatros Media podporuje udržitelný rozvoj, který vrací použitým věcem smysl. On-line antikvariát Restorio vaše knihy odkoupí a zaplatí vám ihned – nečekáte, až se prodají. Získané peníze si můžete nechat, nebo si vyberete charitu, kterou jimi podpoříte. V tom případě navýší Restorio částku o 20 %.

© Přemysl Houda, Břetislav Tureček, 2025
Cover Photo © Jan Křikava, 2025

ISBN tištěné verze 978-80-267-3086-6
ISBN e-knihy 978-80-267-3089-7 (1. zveřejnění, 2025) (ePDF)
ISBN e-knihy 978-80-267-3092-7 (1. zveřejnění, 2025) (epub)
ISBN e-knihy 978-80-267-3093-4 (1. zveřejnění, 2025) (mobi)

A co v té dálce budeš jíst?

Vyprávíš o svém životě rád?

Myslím, že jsem měl v životě hodně zajímavých zážitků. Někdy mě napadá, že to, co jsem dosud zažil, někdo nezažil za celý život. S kamarádem Petrem Zavadilem, novinářem, jsme si už někdy před deseti lety říkali, že díky naší novinářské profesi a cestovatelským zážitkům už vlastně máme odžito. A tak si myslím, že mám co povídat. A musím přiznat, že když se někdy se zasvěcenými přáteli a kolegy potkáme třeba u piva, hrdinské a s přibývajícimi čárkami stále hrdinštější historky se jen vrší – samozřejmě všichni víme, že jde spíš o nadsázku a legraci než o skutečné machrování. Zároveň ale nejsem člověk, který by to, co kde zažil, cpal každému při prvním setkání. Jsem z toho trochu nesvůj a mnohé věci jsou také prostě nepřenositelné, nevysvětlitelné lidem, kteří neznají prostředí, okolnosti situace. K tomu je nutné připočítat i fakt, že se mě lidé často ptají na totéž, takže jsou otázky, na které už jsem odpovídal v životě snad stokrát.

Na tu, kterou položím teď, jsi snad ale ještě neodpovídal. My totiž právě sedíme v pražské hospodě U Dandů – to tebe napadlo potkávat se k našim rozhovorům tady. Proč právě tady?

Protože je to pro mě v několika ohledech důležitá hospoda. Když jsem v roce 1997 – po půl roce, který jsem strávil v jedné tenkrát právě krachující tiskové agentuře – nastoupil

do deníku Právo a v jeho zahraniční redakci se začal věnovat Blízkému východu, tak se tahle hospoda stala takovou mojí kantýnou. Z redakce jsem to sem měl tak dvě stě metrů. Chodili jsme sem na oběd i na pivo po práci. Ta hospoda mi přirostla k srdci. Za celou tu dobu, co sem chodím, se tu taky nezměnil personál, a v podstatě ani, řekl bych, inventář. Je to tu pořád stejné. Prostě stará dobrá vinohradská čtyřka – v době, kdy všude kolem tebe vyrůstají načančaná hospody moderního střihu, které mě vůbec nelákají, je to unikát. Když jsme tu seděli naposled, tak jsi viděl, že mi hospodský, kterého vídám tak jednou za dva nebo tři měsíce, popřeje k novému roku. Nejsem štamgast, co sem chodí každý den, ale prostě tu vědí, že sem někdy zajdu, vedou to v patrnosti a chovají se ke mně i k ostatním hostům uctivě.

Ty jsi z Prahy?

Z Prahy. Ale ne z Vinohrad, kde jsme teď. Vyrůstal jsem na Žižkově nedaleko Žižkovské věže, která ale tenkrát ještě samozřejmě nestála. Namísto ní tam byl park, Židák se mu říkalo, protože tam býval židovský hřbitov, který byl někdy v padesátých nebo šedesátých letech umenšen, a vznikl tam ten park. A tam jsem si jako kluk hrál. Na Žižkově jsem žil do osmi let. První dětské vzpomínky mám odtud. Nedaleko odtamtud, v Moravské ulici, byla mimochodem hospoda U Jirásků, a ta byla podobného střihu jako ta, kde teď sedíme, ale z ní se mezitím stala ta načančaná obludnost.

Takže tam už nechodíš.

Tam už bohužel ne, ale chodil jsem tam dlouho, protože to byla hospoda pro mě důležitá. Táta se tam třeba scházel s kamarádem Vládou Sladkým, než se přes kopec vydali ze Žižkova do Vršovic na fotbal na Bohemku. Posadil mě do kočárku a před tou hospodou mě zaparkoval. Pak jsme se ale odstěhovali na sídliště do Letňan a fotbalová zastávka v Moravské z mého života zmizela, až po mnoha letech jsem tam v dospělosti začal sám chodit na pivo.

A v těch Letňanech jsi zůstal do dospělosti?

Ano. Od osmi let jsme si tam hráli na indiány a všechny ty tak trochu násilné, ale z dnešního pohledu dokonale nevinné nebo naopak neuvěřitelné, šílené hry. Třeba nápad utáhnout proti sobě dva šrouby jednou maticí, do toho spoje nastroihat síru ze sirek a pak s tím švihnout o nějaký ty polámaný betonové panely, který se tam všude povalovaly. To vždycky byla šleha, když se ty šrouby tím nárazem roztrhly! Samozřejmě se taky někam pekelnou rychlostí rozletěly, takže je obrovskou záhadou a zázrakem, že jsme tohle všichni ve zdraví přežili.

Scházeli jsme mezi velkými dřevěnými špulkami od elektrických kabelů, ve výkopech a v bahně. Taky na železných klepadlech na koberce. Tak tehdy vypadala většina budovaných sídlišť a my v Letňanech žili v jeho středu, spěchali na poslední chvíli do školy, hráli si, chodili často i jako děti sami nakupovat a vracet ve skládací kostkované tašce láhve do výkupu. Nedávno jsem měl v ruce fotky z konce 70. let, na obrovském parkovišti před naším domem stálo pár aut, nějaké spartaky, embéčka, wartburgy, trabanty... A za tím byla betonárka, tam jsme se později po pracovní době dělníků mezi stavebními stroji scházeli a učili se kouřit, vytvářeli party, domlouvali, kdo od následujícího dne bude „chodit“ s kterou spolužačkou. Kdo vyrůstal v 80. letech, tak si tehdejší kulisy dospívání jistě vybaví...

Když jsi řekl, že otec chodil na Bohemku, nakazil tě?

Já byl vždycky, pokud jsem tedy fotbalu ještě fandil, fanoušek Bohemky. Když jsem studoval na průmyslovce, chodil jsem na ni vážně často. A protože máma pracovala na dráze, a já měl režijku, jezdil jsem s Bohemkou do Ostravy i na Slovensko, taky do Chebu. Nebyl jsem součástí kotle, ale fotbal mě zajímal. Pamatuju si mimochodem, že v té partě fanoušků – teenagerů a kluků po vojně byla taková nějaká zajímavá rovnostářská kolegialita – tím, že jsem jezdil zadarmo, zkoušeli na mě někteří starší kluci, že bych měl

solidárně přispět na jejich lístek. Musím ale přiznat, že si vůbec nevzpomínám, že bych to někdy udělal. Nežili jsme chudě, ale rozdávat tímhle způsobem mi asi tehdy nepřišlo přiměřené.

Ale pak se to každopádně nějak zlomilo a postupně jsem asi získal jiné koníčky, možná podstatnější než trávit víkendy na fotbale jako divák. Ale důležitější je, že jsem o tomto druhu sportu ztratil iluze. Myslím tím jeho současnou podobu s komercí a koupenými zápasy. Stal se z toho vlastně primárně byznys. V mých očích to už ani není sport. Takže dnes už fotbal nesleduju vůbec.

Vyrůstal jsi na Žižkově, pak na sídlišti ... Taková normální rodina jste byli.

Moji rodiči byli oba středoškoláci. Máma si později, když jí bylo kolem čtyřiceti, udělala jakýsi institut pro patenty a vynálezy; dnes by se tomu možná mohlo říkat nástavba na střední školu, nebo vyšší odborná. Táta byl technolog z fabriky, máma původem konstruktérka, ale pak právě pracovala na dráze, ve Vozovém depu Praha v kanceláři. Měla na starost zlepšovací návrhy. Nebyli jsme ani bohatá, ani chudá rodina, ale kupříkladu jsme neměli auto. Když jsme jeli k babičce na Šumavu, tak vlakem. Proto vždycky kroutím hlavou, když někdo není schopen popojet vlakem...

A to ti vydrželo. Když se domlouváme, kdy se tady potkáme, mluvíš o tom, že se musíš podívat na jízdní řád, jak ti to jede do Prahy.

Auto už zase nemám.

Ale byly doby, kdy jsi ho měl.

Byly doby... V době manželství jsme ho měli, ale po rozvodu si auto nechala manželka. A nechybí mi, vždyť jsem stejně skoro neřídil. Samozřejmě chápu, že je to pohodlné, člověk může odjet, kam chce a kdy chce, ale zároveň je to svazující. Nikdo do ceny auta nepočítá všechny vstupní

náklady. Kolik času musí člověk strávit v práci, aby na to auto vůbec vydělal, aby potom ušetřil dvacet minut na cestě do práce? Já jsem si to docela dobře spočítal. Zvláště když člověk nejedí s celou rodinou, je naprosto nesmyslné jezdit autem, nemluvě o ekologickém rozměru.

Kde se v tobě, dítěti ze Žižkova, pak ze sídliště, z rodiny, která není ani bohatá, ani chudá, jak jsi řekl, která je vlastně normální, zaměstnaná svými starostmi, vzal zájem o svět za hranicemi Československa?

Mě svět vždycky zajímal – samozřejmě přiměřeně věku. Vlastně možná i nepřiměřeně. Už z dětství si třeba pamatuju jméno Luis Corvalán. Někdo ze starší generace možná ví, kdo to je, historici to vědí taky, ale já to jméno zaznamenal ve třech nebo ve čtyřech letech. Vážně, nesměj se. Někdy poté, co se v Chile dostal k moci Augusto Pinochet a Sovětský svaz pomáhal vůdci chilských komunistů Luisi Corvalánovi. Po letech jsem si našel, že mu snad Sověti poskytlí azyl, ale to jméno mi utkvělo v hlavě vážně už jako dítěti. Pamatuju si, že jsem seděl na chalupě v Pocinovicích tátovi na klíně, z tranzistoráku v koženém pouzdru hrála stanice Hvězda, byly zprávy Československého rozhlasu a mluvilo se furt o Corvalánovi. Později, v roce 1980, vypukla válka mezi Irákem a Íránem a já si dodnes pamatuju domicil, začátek všech těch zpráv, ta slova: Bagdád, Teherán... Československý rozhlas informoval o pohybech či spíš ustrnutí válečné fronty, ale já si pamatuju ten domicil: Bagdád, Teherán... A zajímalo mě to čím dál víc. Na základní škole, když mně bylo sedm nebo osm let, bylo mým velkým koníčkem studovat mapy. Učil jsem se hlavní města a názvy zemí i jejich vlajky. Státy celého světa. Dnes bychom řekli, že jsem byl nějaký... Jak se jim říká?

Autisticky se projevující jedinec?

Nějaký autista – ale jestli jsem byl, tak už mě to snad přešlo... Ale přestože mě svět zajímal, tak můj primární zájem,

jak se postupně ukazovalo, byla železnice. Po základní škole jsem proto šel na dopravní průmyslovku, čtyři roky, ta škola byla v Masné ulici, a potom jsem šel na Vysokou školu dopravy a spojů v Žilině. Devět let jsem studoval, abych jednou mohl pracovat na železnici, věnovat se lokomotivám, jejich provozu a údržbě.

Proč jsi šel do Žiliny? To nebylo nic bližšího?

Něco se dalo studovat třeba i na ČVUT. Žilina ale měla velmi dobrou úroveň. Opravdu. Z lidí, kteří se v Československu a pak v České republice pohybovali v dopravním managementu, jich v Žilině studovala spousta. Ta škola byla, a nechci, aby to znělo nafoukaně, svého druhu elitní. Byla tam špička českých profesorů, ale i praktiků.

Ty jsi stihl tu školu dostudovat ještě za federace?

Já tam skončil v červnu roku 1993, takže poslední půlrok jsem byl v Žilině zahraničním studentem, už mám diplom se slovenským státním znakem. Když mi rodiče, tehdy už rozvedení, přijeli na promoci, za ubytování na kolejích museli platit jako cizinci. Do dneška mi přijde líto, že tehdy moje vysoká škola nedokázala být v takovém detailu trochu velkorysá. Čechů tam samozřejmě studovaly stovky, spíš pár tisíc. Jestli se nepletu, byly nějaké kvóty, aby například železničních nebo leteckých odborníků neúměrně nepřibývalo třeba v Čechách a na Moravě nebo naopak na Slovensku, ale aby studenti byli proporčně z celé federace.

A když jsi to vystudoval, tak jsi začal na železnici dělat, nebo jsi zběhnul?

Já jsem se na to upřímně chystal, doufal jsem a chtěl jsem pracovat na železnici, a když se po listopadu 1989 začalo mluvit o tom, jak se to tu bude všechno modernizovat a doprava privatizovat, takže tu budou soukromí dopravci, říkal jsem si: „Paráda – tím líp!“ Vždycky jsem asi byl tak trochu ambiciózní, něco dělat, měnit, uplatnit se.

Jenže ačkoliv mě modrá armáda, jak se Československým státním drahám říkalo, opravdu hodně zajímala, zároveň jsem tušil, že ten „armádní“ systém, který tam panoval, není úplně pro mě. Doufal jsem, že v nových podmínkách budu moci uplatnit svůj individualistický přístup. Pak ale někteří naši starší kamarádi začali pracovat na už postsocialistických ČSD, zatímco já ještě studoval, a už se začalo ukazovat, že se na té železnici vlastně nic moc nemění, že je to pořád ta modrá armáda, a já tak nakonec pochopil, že to není nic pro mě.

Taky mě odrazovaly první zážitky z praxe. Třeba jsem si všiml, to jsem byl na stáži, že někde kape olej z lokomotivy, a tak jsem řekl: „Pojďme to opravit!“ A ti chlapi se mi vysmáli. Pamatuju si, jak jsem jednou viděl povolený šroub na ložiskovém domku lokomotivy a měl jsem tendenci hledat klíč a zašroubovat to, ale přišel maník a drbnul do toho kladivem. Takže jsem si říkal: „To snad není možný, to není pro mě, já bych tady pořád narážel...“ A tak už když jsem v Žilině končil, věděl jsem, že na dráhu nepůjdu, což pro mě bylo hodně frustrující. Dnes to zní možná prapodivně, protože teď je běžné, že člověk něco vystuduje a pak jde dělat něco úplně jiného – klidně už s tímhle úmyslem nastupuje na nějakou vysokou školu nebo univerzitu. Ale já z toho byl dost sklíčený. O pár měsíců později, když už jsem se věnoval něčemu jinému, jsem dokonce měl potřebu jet do Žiliny za svým profesorem, kterému jsem dělal pomvěda, pomocnou vědeckou sílu, a který mi vedl diplomku, a omluvně jsem mu řekl: „Já jsem opustil obor, který jsem, za státní peníze, vystudoval.“ A profesor, František Herzán se jmenoval, byl to Slovák, mně na to řekl: „Břetislave, nic si z toho nedělej. Ty ses tady naučil exaktně myslet, naučil ses tady technicky uvažovat, a to se ti bude hodit kdykoliv. I když, jak mi říkáš, z tebe asi bude novinář.“

Ty už jsi mu říkal o novinářině?

Ano. Dokonce už v době, kdy jsem končil Žilinu, jsem

dělal přijímačky v Praze na žurnalistiku. Ale naštěstí jsem je neudělal.

Jak to?

V těch přijímačkách byla spousta otázek týkajících se české literatury a já jsem nikdy moc nebyl na beletrii, a navíc jsem měl za sebou devět let technických škol a z toho pět let na Slovensku. Brali pár desítek lidí, hlásilo se jich šest set a já jsem byl asi dvoustý. Víím, že jsem neznal hlavně ty spisovatele. Koukal jsem ostatním do papírů, abych něco opsal, ale taky si pamatuju, jak jsem někomu šeptem radil, jak se dnes jmenuje Persie – nebo jak se dřív jmenoval Írán. To zase totiž nevěděli někteří kolem mě, takže alespoň něčím jsem tam přispěl, ale stejně mi to nepomohlo.

A cos dělal jako neúspěšný adept žurnalistiky?

Zašel jsem do Lidových novin a řekl jsem: „Chystám se na Blízký východ. A nechci tam jet jen jako batůžkář. Chci, aby z toho něco bylo, aby si mé zážitky mohl přečíst i někdo jiný.“ Asi zase střípek té mé pragmatičnosti, nedělat něco bez užitku, jen pro svou potěchu.

To byla tvá vůbec první zkušenost s novinářinou?

S tou skutečnou ano, ale jinak ne. Dávno předtím, než mě napadlo, že budu novinářem, který druhým zprostředkovává ten svůj zájem o svět, jsme se spolužáky ze základní školy měli ve třídě nástěnku o Bohemians ČKD Praha. Není to tak, jak se teď říká, že nástěnky byly jen komunistická agitace, my jsme měli ve třídě opravdu nástěnku o Bohemians. A bylo třeba ji něčím průběžně zaplňovat. Třeba jsme tam zavěšovali Klokana, což byl zpravodaj, který se prodával v Ďolíčku při domácích zápasech Bohemky. Stál dvě koruny. Myslím. A jednou nás napadlo, že uděláme rozhovor – a to mimochodem mluvíme o ročníku 1982/83, kdy Bohemians poprvé a naposled vyhráli ligu! – s hvězdným Milanem Čermákem. Bylo mu už přes třicet. Byl útočník. Starší škola.

A teď jsme se s kamarády ze třídy radili, jak na to. Nakonec jsme vzali pražský telefonní seznam a hledali v něm Milany Čermáky. A ne sice první, ale myslím, že druhé nebo třetí jméno v pořadí byl skutečně on. Zjistili jsme si, že bydlí v Hostivaři, adresa U Dvojdómů. To si pamatuju dodnes. Zavolali jsme mu a ozvalo se: „Ano, to jsem já, Milan Čermák.“ A my nadšeně: „My jsme kluci z 6. A z Letňan, my bychom s vámi rádi udělali rozhovor.“ A Milan Čermák povídá: „No tak jo, kluci, tak přijedte.“ A my jsme se sebrali, vzali jsme magnetofon maďarské výroby, černý monokazeták s oranžovými gumovými tlačítky, a vyrazili do Hostivaře. A Milan Čermák, hvězda Bohemians, nám udělal čaj a postavil před nás sušenky. Jenže se ukázalo, že náš kazeták nefunguje. Nakonec to ale nevadilo, protože on velkoryse vytáhl kazeták svůj, zahraniční stereo mašinu odněkud z Tuzexu, a povídá: „Tak si, kluci, tu kazetu dejte sem a já vám to nahraju.“ A udělali jsme rozhovor s Milanem Čermákem! A když jsme se vrátili domů do Letňan, celý jsem ho ručně přepsal. Psacím písmem, otázky černým fixem, centropenem půlmilimetrovým, odpovědi zeleným. Popsal jsem několik linkovaných á čtyřek. Přišpendlili jsme to na nástěnku a bylo. To byl můj první novinářský rozhovor.

A byl jsi pod ním řádně podepsán?

To všichni věděli, nebylo potřeba.

Vraťme se k Lidovým novinám a tvé první cestě na Blízký východ. Co ti řekli?

Zašel jsem prostě do zahraniční rubriky, a tam byl Daniel Kummermann, který se pak stal mým profesním přítelem, smím-li to tak říci, a později byl českým velvyslancem v Izraeli, a byl tam taky Milan Slezák, který se po letech stal mým kolegou v Českém rozhlase, a já si pamatuju, že právě Milan Slezák mi dal napsat nějaké fiktivní články – aby mě vyzkoušel. Už nevím, co to bylo, ale vím, že jsem to bral strašně zodpovědně. Oni se pak na ty texty podívali

a řekli něco ve smyslu: „Jste gramotný, tak jeďte. Zajděte si do nadace Epicentrum.“ To tenkrát byla nadace při Lidových novinách, ze které se později stal Člověk v tísni, a už tenkrát tam byl Šimon Pánek. Takže v Lidových novinách mi řekli: „Dojdi za ním, třeba ti dá nějaké peníze.“ A tak jsem za ním zašel a on mi dal na cestu, kterou jsem plánoval na tři měsíce, sedm tisíc korun s tím, že budu psát pro Lidové noviny, což se taky stalo. Taky jsem o té své chystané reportážní cestě samozřejmě mluvil se šéfredaktorem Lidovek, jímž tehdy byl Jaromír Štětina.

Jak se v roce 1993 cestovalo za sedm tisíc tři měsíce po Blízkém východě?

Já si ty peníze rozpočítal strašně pečlivě. Neměl jsem samozřejmě na letadlo a až do Řecka jsem jel vlakem, pak lodí přes Kypr do Izraele a pak vlakem zase zpátky z Turecka přes Balkán domů. Musím přiznat, že i když už jsem oficiálně nebyl student, ještě jsem si stihl zařídit takzvanou fipku, což byla v podstatě volná nebo výrazně zlevněná jízdenka pro železničáře a jejich rodinné příslušníky, taková mezinárodní režijka pro určitou trasu nebo zemi.

Tak jsem si to naplánoval. Ale když jsem přijel lodí na Kypr a řekl jsem si, že bych tam na dva týdny zakotvil, a říkám to tamnímu imigračnímu úředníkovi, tak ten se na mě podíval a zeptal se: „A kolik máš peněz?“ A já jsem mu je všechny ukázal, a on říká: „Tak s těmi penězi tě tady necháme nanejvýš týden.“ Asi abych tam nežebral... A já to přitom měl na tři měsíce! To byla první výstraha, že je něco špatně. Neměl jsem samozřejmě jen těch sedm tisíc od Šimona Pánka, ale z nějakých průvodců jsem si načetl, kolik kde stojí chleba, nejlevnější ubytování a podobně. Vůbec jsem nepočítal se všemi možnými poplatky, které se najednou kupily, že třeba na Kypru se k zelené linii a na základnu mírových jednotek OSN nedostanu jinak než taxíkem, že mi pak kdosi ukradne 200 dolarů na lodí

z Egypta do Jordánska a podobně. Asi je zbytečné říkat, že tehdy ještě nebyl internet, natož mobily, nedalo se vše v reálném čase ověřovat, dotazovat se v cestovatelských skupinách, domlouvat si předem ubytování a podobně. Prostě jsem do toho skočil a začal se za pochodu učit. Tak to tehdy dělali všichni cestovatelé méjí generace, kterým se po Listopadu otevřely hranice.

Proč tě napadl už tenkrát Blízký východ? Vždyť jsi předtím nikde moc být nemohl...

Já už předtím stihl ještě coby student udělat tři cesty po západní Evropě – po dobu jednoho měsíce se dalo jezdit na jízdenku Interrail za čtyři tisíce korun. Člověk mohl cestovat křížem krážem západní Evropou! Spal jsem tehdy s přítelkyní na nádražích, spali jsme ve vlacích, procestovali jsme tak Benelux, Švýcarsko, kus Francie.

Taky jsem byl dva nebo tři měsíce v Británii – původně to měla být odborná praxe pro vysokoškoláky technických oborů, ale Britové tehdy nenabídli dost kvalifikovaných míst, takže naše skupinka Slováků a Čechů místo hi-tech továren skončila na jahodových plantážích v hrabství Cambridgeshire v roli dozorců, vážíčů úrody a podobně. Sběr samotný většinou zastávali např. Bulhaři a Turci a my jsme třeba kontrolovali, aby do plastových vaniček k jahodám nepřilévali vodu a neurychlovali si tak práci a nezvyšovali mzdu. A když bylo nějaké volno, tak jsme hned cestovali, stopem jsme třeba s kamarádkou Zuzanou z Topolčan dojeli za víkend do Walesu a zpátky. Hodně jsme Brity udivovali – bylo léto 1992, Československo se pomalu rozpadalo, Evropa se asi bála další krvavé Jugoslávie a najednou tu byl Čech se Slovenkou, kteří nejenže se nevraždí, ale ještě společně cestují! Lidé vyzvídali o životě v Československu, jeden chlapík z nás byl nadšený, nejenže nás dlouho vezl luxusním jaguárem, ale vzal nás domů a ukázalo se, že jeho tchán se zabývá Antonínem Dvořákem. Jindy nás z výletu

svezli nějací hippíci v obytnáku, hodně si zajeli až k naší farmě výměnou za to, že jim ukážeme, kde nebudou vidět a kde si mohou nerušeně natrhat jahody našeho farmáře Markillieho...

Bylo tedy zajímavé vidět ten jiný svět, ale nějak jsem cítil, že je to tak trochu totéž, co už znám, a mě zajímalo něco dobrodružnějšího, něco ne snad exotičtějšího, ale prostě jiného, než na co jsme tady zvyklí. Blízký východ mi zněl hezky, byl průnikem touhy po dobrodružství, věcí, o kterých jsem četl v mayovkách jako dítě – myslím tu orientální větev mayovek...

Ve stínu padišáha.

Přesně tak. A Z Bagdádu do Cařihradu a podobně. I ta politika mě prostě zajímala, furt mi v uších znělo to Bagdád-Teherán. Já jel do regionu v roce 1993, kdy kulminoval, jak se později ukázalo, blízkovýchodní mírový proces. Byl jsem v Sýrii, když byly podepsány průlomové mírové dohody z Osla mezi Izraelem a Palestinci.

To si pamatuješ?

Některé věci si pamatuju a tohle se navíc později stalo jádrem mého profesního života.

Zavzpomínej na tu cestu víc.

Z Řecka jsem se přes tu zkrácenou zastávku na Kypru dostal do Haify a byl několik týdnů v Izraeli – pamatuju si, že jsem byl i na Izraelem okupovaných Golanech. Chtěl jsem pokračovat do Jordánska, ale tenkrát ještě nebyla mezi Izraelem a Jordánskem mírová dohoda, takže jsem musel nejprve do Egypta, a tak jsem přijel do Taby v Egyptě. Odtud jsem jel trajektem do Jordánska. Kdo chtěl v té době z Egypta do Jordánska, musel jet trajektem přes Akabský záliv v Rudém moři a vyhnout se izraelskému území. Z Jordánska jsem jel do Sýrie, pak jsem si zajel na otočku do poválečného

Libanonu, potom jsem se zase vrátil do Sýrie a ze Sýrie jsem pokračoval přes Turecko zpátky do Evropy.

Jak těžké bylo zařídit takové putování v roce 1993? Musel sis obstarat víza, napláňovat cesty po zemích, kde jsi nikdy předtím nebyl, neuměls jazyk...

A jak už jsme říkali, tehdy nebyl ani internet, to vůbec nebylo tak jednoduché jako dnes. Spoustu věcí jsem nevěděl, byl jsem ucho, bylo mi dvacet tři let.

Jel jsi tam sám?

Byl jeden parťák z vysoké školy, který uvažoval, že by jel se mnou, ale když pak viděl, jak extrémně jsem to pojal, tak to vzdal a jel jsem sám. Má to výhody a má to nevýhody cestovat sám.

Co ti na to řekli rodiče? Předpokládám, že jsi za nimi jednoho dne přišel, možná jsi s nimi ještě i bydlel, a řekl jsi: „Objedu si Blízký východ...“

Bydlel jsem s mámou. Naši se rozvedli, když mi bylo třináct. A máma byla velkorysá. Stejně jako táta. Od čtrnácti jsem jezdil sám po Československu. Projížděl jsem si železnice, celou síť, a nikdy nebyl žádný problém. Důvěřovali mi. Věděli, že se vyznám v jízdním řádu, že si naplánuju, kde a kdy budu přestupovat, kde mám čas koupit si něco k jídlu. Vždycky jsem si to psal do notýsku. Když se na to dívám zpětně, tak si říkám, že jsem je postupně připravoval na to, že se ty moje trasy budou prodlužovat. Největší starost a úžas tak nakonec moje cestování vyvolávalo u mojí šumavské babičky, která nikdy v zahraničí nebyla a která mi vždycky říkala: „A co tam v té dálce budeš jíst?“ Čím dále od domova, tím méně jídla. Takhle to brala. Byla hodná a prostá žena z vesnice, nevzdělaná, a vnímala to takhle. Největším problémem nebylo uklidnit rodiče, ale babičku, ubezpečit ji, že se vrátím a neumřu hlady cestou.

Vyšel ti tenkrát tvůj první blízkovýchodní itinerář?

Zádrhele byly. Peněz bylo málo a i o to málo jsem zčásti přišel na tom trajektu z Egypta do Jordánska. V Izraeli jsem ale měl pár kontaktů od Daniela Kumermanna, mohl jsem tak u některých dobrých lidí přespávat. V Damašku se mě zase sám od sebe ujal Jaromír Marek, český diplomat a arabista, který tam tehdy vedl ambasádu. Lidé jako on mi hodně pomohli. Řekl jsem mu: „Mám málo peněz.“ A on mi půjčil. Byl to velkorysý člověk. To mě snad taky, alespoň doufám, naučilo trochu velkorysosti, nežít s paralyzujícím strachem, že mě pořád chce někdo obrat a využít.

Jak ses ale k Markovi v Damašku vůbec dostal?

Dnes je systém DROZD (*Dobrovolná registrace občanů České republiky při cestách do zahraničí*). Kdo cestuje, může se zaregistrovat a ví se o něm. Tenkrát to bylo jiné. Měl jsem kontakt na ambasádu – a tak jsem tam prostě zašel. I dneska chápu, že je dobré, aby v takových nezvyklých částech světa o člověku věděli, vždycky se může něco semlít.

A oni ti řekli: „Dobrý den, samozřejmě, pan velvyslanec Marek se vás ihned ujme.“

Tak ono tam moc dalších lidí nebylo. A Marek – mimochodem nebyl velvyslanec, ambasádu řídil coby chargé d'affaires, zavolał svému kolegovi Petru Skalníkovi, antropologovi, který se po listopadu vrátil z Jižní Afriky, kde byl v emigraci, a byl v létě 1993 velvyslancem v Libanonu. Něco si řekli a já se v Bejrútu vydal za panem Skalníkem, který mi – teď už to snad můžu říct – řekl: „Jestli chcete, máme jeden prázdný byt.“ A já jsem samozřejmě chtěl. Byl strašně zaprášený, špinavý, kvůli občanské válce v něm léta nikdo nebyl. Takže ano, příznávám, v roce 1993 jsem se jednoho dne nakvartýroval do bytu patřícího nebo pronajatého českým státem. Strašně mi to pomohlo. A když už jsem tam byl, řekl jsem velvyslanci Skalníkovi, že bych se chtěl dostat i do jižního Libanonu co nejbliž k územím

okupovaným Izraelem, kde působily mírové jednotky OSN. A taky do palestinských uprchlických táborů.

A zase to šlo.

Prostě věděli, kam zavolat, a ohromně mi to usnadnili. Ti lidi byli úžasní. Strašně si jich dodnes vážím.

Nebyla to drzost od tříadvacetiletého pořád vlastně spíš „jakoby“ novináře?

Já nebyl „jakoby“ novinář, skutečně jsem už pro Lidové noviny pracoval, byť jsem tedy nebyl jejich zaměstnancem. I texty jsem jim posílal – poštou, jestli se nepletu. Ale chápu, kam míříš – byl jsem zelenáč a pocítil jsem velkorysost od lidí, kteří mě v té době ještě ani nemohli znát. Dodneška si pamatuji, jak velvyslanec Skalník telefonoval ve své pracovně finskému důstojníkovi mezinárodních jednotek UNIFIL, žádal ho, aby mě vzal obrněným transportérem do té válečné zóny a tvrdil mu, že jsem český „distinguished journalist“.

Použily pak Lidové noviny ty tvé texty?

Všechno tam zužitkovali. Takže já jsem opravdu nebyl „jakoby“ novinář. Já jsem skutečně novinář byl. Už tenkrát. Ptáš se, jestli jsem nebyl drzý. A já říkám, že ano, byl jsem drzý. A myslím si, že novinář musí být drzý, i když ta jeho drzost musí mít samozřejmě nějaké mantinely. Kdyby ale drzý nebyl vůbec, nic by se nedozvěděl, protože by se nikam nedostal. Kdybych byl ostýchavý člověk, tak by to nešlo.

Jak na tebe Blízký východ zapůsobil? Kolikrát sis řekl, když jsi to tam viděl na vlastní oči: „Hele, to jsem byl úplně blbej, to jsem si myslel o tom světě zdejší něco úplně jiného...“?

Byla spousta věcí, u kterých, když jsem je viděl, jsem si ani tak neříkal, že si něco strašně špatně myslím, jako spíš to, že je to mnohem složitější, než si to myslím. Řeknu to takhle: Problém napsat krátký článek jsem tenkrát neměl,

ale kdyby měl být ten článek desetkrát delší, byl by nejspíš plný nesmyslů nebo aspoň nepochopení.

Co si o svých prvních novinářských textech dnes myslíš?

Že některé byly naivní nebo úsměvně jednoduché. Ale pozor, musím říct – ptáš-li se na to, jak dnešní Tureček přemýšlí o textech Turečka, kterému bylo třiadvacet let –, že faktem je, a to se nechlubím, že jsem tam žádné zásadní chyby neměl. Já si třeba pamatuju, a byla to chyba, kterou mi tenkrát vytkl Jaromír Marek, že jsem směšoval zájmy libanonského Hizballáhu se zájmy Palestinců – dnes se ty zájmy mimochodem skutečně prolínají, ale tehdy jsem to opravdu napsal nepřesně, takže ta výtka byla na místě! Mimochodem, i dnes mám takovou poučku, že do textu se nikdy nevejde všechno, že bývá potřeba více nebo méně zjednodušovat – ale co se i v té jednoduchosti a stručnosti napíše, musí faktograficky zcela sedět.

Takže to si třeba pamatuju, tuto chybu jsem tam měl. Chybu mi ale udělali i v Lidových novinách. A za ni jsem vážně nemohl. Psal jsem o historii izraelsko-arabského konfliktu a zmínil se o židovských teroristech. Jenže v redakci víkendové přílohy Lidových novin asi nemohli uvěřit, že něco jako židovští teroristé vůbec existuje, a přepsali mi to na „židovské traktoristy“, a tak to i vyšlo.

Je to pořád stejný boj, že? Ale to teď nechme, protože k tomu se vrátíme později. Teď mi řekni: Když ses vrátil do Česka, zůstal jsi v Lidových novinách, nebo to skončilo a šel jsi jinam?

Když jsem se vrátil, musel jsem nějak vyřešit vojnu, protože odklad, který jsem měl, skončil s ukončením vysoké školy. Musel jsem se dostavit na vojenskou správu, a tak jsem se tam dostavil, to bylo někdy v létě, a tomu důstojníkovi, který mimochodem byl velmi fajn chlap, jsem řekl: „Naučil jsem se anglicky!“ – což v devadesátém třetím roce ještě nebylo tak úplně obvyklé.

A byla to pravda?

Už na střední škole jsem chodil na němčinu, a chodil jsem dobrovolně i na kroužek angličtiny. Považoval jsem to za důležité. A tak jsem jim na té vojenské správě řekl: „Já bych rád do zahraničí, my Češi jsme v jednotkách UNPROFOR v bývalé Jugoslávii a já bych rád šel k nim.“ A ten důstojník mi odpověděl: „Nezlobte se, to vám nemůžu zaručit. Já nevím, kam vás jako absolventa vysoké školy šoupneme.“ A tak jsem mu odpověděl: „Tak když mi to nemůžete zaručit, tak se nezlobte, ale já podepíšu civilní službu.“ A na místě jsem podepsal prohlášení, aby se mnou v armádě nepočítali a že odcházím na civilní službu. A tím to bylo vyřešeno. Pak jsem už jenom hledal, kam na ni půjdu. První, kdo mě napadl, byl Člověk v tísni, kde mi ale řekli, že ne, že mají plno, nebo z toho prostě nějak sešlo. Už si nepamatuju. Pak jsem šel taky na Červený kříž, ale česká pobočka Červeného kříže mi řekla: „My vás chápeme, ale my nejsme ten Červený kříž, co jezdí po světě a zachraňuje lidi při zemětřeseních. My tady máme sklady humanitární pomoci a vy byste celou tu civilní službu překládal tady u nás bedny s oblečením a s obvazy, takže to by asi nenaplnilo vaše ambice.“ Tak jsem jim slušně poděkoval a šel pryč. Nakonec mě napadlo oslovit českou pobočku Greenpeace. A tam mě vzali, na úřadech si kvůli mně zařídili, abych si tu službu mohl odkroutit právě tam. Takže jsem rok a půl strávil na civilní službě u Greenpeace. Pro mě to bylo skvělé v tom, že tam bylo třeba disciplíny a systematické práce. Organizoval jsem krom jiných věcí dobrovolníky. Byl jsem „office manager“, čili staral jsem se o to, aby byl papír do kopírky nebo aby byly včas vytištěné letáky. Taky jsem organizoval řadu demonstrací, třeba před norskou ambasádou, nebo když tady byl Bill Clinton, tak jsem organizoval protijadernou jízdu tramvají protestující proti firmě Westinghouse. Bylo toho ale víc. A ne vždy se to, co se dělalo, shodovalo s mými názory. Někdy byly akce, které se podnikaly, extrémnější, než byly moje postoje, ale svůj smysl to mělo. Sám mám i dnes výhrady k některým

zeleným nátlakovým organizacím nebo jejich aktivitám. Ale spíše v jednotlivostech než v principu. A pokud se do nich někdo nějak sprostě naváží, tak říkám: tak se podívej, jak vypadá životní prostředí a příroda v zemích, kde tyhle organizace neexistují nebo jsou jejich aktivisté zavíráni nebo dokonce fyzicky likvidováni.

Jsem tedy rád, že jsem u Greenpeace byl. Navíc jsem byl znovu v kontaktu se zahraničím. A pak, když jsem tam skončil, jsem zase začal cestovat.

To jsi jel kam?

Do Íránu – na tři měsíce.

Zase jako novinář, nebo to byl tentokrát takový tříměsíční trip soukromníka?

Byl jsem na volné noze, ale můj plán byl podobný jako v případě mé první velké cesty na Blízký východ. Chtěl jsem na maximum využít turistické vízum, což znamenalo jet právě na ty tři měsíce, na víc to nešlo, a z Íránu vidět co možná nejvíc, a sbírat materiál, fotografovat – a samozřejmě: psát reportáže a někomu je udat.

Komu? Zase Lidovým novinám?

Ono to bylo celé trochu složitější. Na konci roku 1996 jsem hned po civilce nastoupil do agentury ČTI, to místo mi dohodil cestovatel Martin Mykiska, který se tehdy chystal kamsi do Patagonie nebo naopak na Aljašku, to už nevím, a sháněl za sebe náhradu. ČTI byla tisková agentura, která chtěla konkurovat ČTK, ale už po půl roce mého působení začala zase krachovat a vyhazovat lidi. Mně sice nabízeli, abych zůstal, ale já to odmítl, protože se mi nelíbilo, jak se chovali k mým vyhazovaným kolegům. Šel jsem sám pryč. A zeptal jsem se Daniela Kumermanna, jestli si myslí, že by mě vzali v Právu. A nemysli si, to nebylo jenom tak. Právo bylo přece pokračovatelem Rudého práva a pořád ještě mělo nálepku, že jsou to „komunistické noviny“.

Šéfredaktora tam dělal Zdeněk Porybný, a ten samozřejmě ke kádrům komunistické žurnalistiky patřil, a takových lidí tam byla fůra, ale zároveň tam byla i spousta chartistů. Třeba právě Daniel Kummermann, a byl tam taky Jiří Hanák, Alexandr Kramer, Jiří Franěk... A Kummermann mi říká: „Toho se neboj.“ Kummermann, kterého jsem znal v té době už tři roky a který mě, když byl ještě v Lidových novinách, zasvěcoval do novinařiny, mi prostě jednoho dne řekl: „Můžeš přijít.“ A tak jsem přišel. Říkám: „Chcete mě?“ A oni: „Chceme.“ A já: „Ale já bych chtěl dělat jenom Blízký východ.“ A oni: „Budeš hlavně lámat stránky, ale jinak se můžeš Blízkému východu věnovat, ale uvědom si, že ten tady dělá i Daniel Kummermann.“ On dělal Izrael. A byl tam taky Milan Mádr. To byl jeden z těch z takzvaně starých časů. Byl zpravodajem Rudého práva v Káhiře, jestli se nepletu, a Blízkému východu se v barvách Rudého práva věnoval od šedesátých, možná už padesátých let. Takže jsem byl vlastně až třetí v pořadí, ale nechali mě, a tím jsem se začal postupně stávat čímsi jako mediálním specialistou na Blízký východ oficiálně.

Zavzpomínej na Porybného.

Zdeněk Porybný je člověk, který mě přijal do Práva a já v Právu pracoval deset let... Kde začít? Možná u toho, jak jsem tam končil. Jednoho dne jsem přišel za Porybným a říkám: „Ehm, ehm, oslovil mě Český rozhlas, abych jim šel dělat zpravodaje na Blízký východ. Nezlobte se, nevádí, že odejdu?“ A on, a to je nutno vědět, někdy býval velmi výbušný, takový ranař. A on se na mě podíval a řekl: „To je paráda, gratuluju! To je, jako když Spartana osloví Chelsea. Běž. Držím palce.“ To byla nádhera. Ale samozřejmě jsem s ním měl i jiné zážitky. Na konci roku 1998 jsem psal článek o jednom menším vojenském střetu mezi americkou koalicí a iráckým režimem Saddáma Husajna, a jasně jsem tam nevysvětlil jakási letadla. Přinejmenším si to myslel Zdeněk Porybný, který ty noviny řídil skutečně velmi zblízka, hlavní